

CODI ÈTIC

DE LA FUNDACIÓ VIA-GUASP

Índex

1. Introducció: **pàg. 3**
2. Missió, visió i valors de l'entitat: **pàg. 4**
3. Objectius: **pàg. 5**
4. Metodologia: **pàg. 6**
5. Principis i compromisos: **pàg. 8**
6. Òrgan de control: **pàg. 13**
7. Per ampliar el codi ètic: **pàg. 15**

1. INTRODUCCIÓ

La Fundació Via-Guasp és una fundació de suport que atén persones amb problemes de salut mental. Es tracta, per tant, d'una **entitat benèfica** que dona cobertura a persones que, fruit de la seva discapacitat, trastorn mental, context social, entre altres factors, es troben en situacions de **vulnerabilitat**.

Des de la seva constitució, la voluntat de l'entitat ha estat ajudar a aquestes persones, defensar els seus **drets**. En aquest sentit, la missió de l'entitat sempre ha estat ètica i ho continuarà essent. No obstant, la **complexitat** de les situacions a les que ha de fer front l'equip tècnic, juntament amb les responsabilitats de Gerència i Patronat, obliguen a anar més enllà. Com afirma Begoña Román, referent en ètica aplicada a Catalunya, la missió dels serveis socials és ètica i així també ha de ser el seu exercici.

El document de referència “Avaluació externa de la qualitat - Entitats tutelars” elaborat per la Fundació Avedis Donabedian amb el suport de la Generalitat, també senyala la importància de disposar d'un **codi ètic** i garantir-ne el compliment. No es tracta només de disposar d'un codi ètic, sinó de tenir-lo present i incorporar-lo en la **pràctica professional**.

El codi ètic és un mitjà, no un fi en sí mateix. Forma part de l'estratègia de l'entitat per garantir el compliment d'uns **principis bàsics** i per introduir la **perspectiva ètica** en el funcionament de la institució, a la llum de la seva missió, visió, valors i dels canvis en el paradigma d'atenció a les persones amb discapacitat.

Com entitat de suport, la Fundació ja rendeix comptes de la seva activitat al Jutjat i a la Generalitat de Catalunya. No obstant, la nostra labor social ens obliga no només a complir la legalitat sinó a garantir unes *bones pràctiques*.

2. MISSIÓ, VISIÓ, VALORS

Missió

La missió de la Fundació Via-Guasp és la defensa dels **drets** i la **dignitat** de les persones amb diagnòstic en salut mental. I, molt especialment, el **suport a la capacitat** d'aquestes persones.

Visió

La nostra visió consisteix en seguir millorant la **qualitat de vida** i la **situació** de les persones amb diagnòstic en salut mental, amb l'objectiu d'aconseguir una societat més **inclusiva** i fomentar el seu **benestar biopsicosocial**.

Valors

- **Professionalitat:** treballem prioritzant la qualitat del servei en cadascuna de les àrees de l'entitat. Per aquest motiu, promovem la formació i l'experiència professional dels treballadors, així com els sistemes de qualitat necessaris per assegurar el bon funcionament i la millora dels serveis.
- **Proximitat:** atenem a les persones des de la proximitat, promovent espais acollidors que permetin expressar inquietuds, necessitats, malestars i posant a la persona en el centre de totes les intervencions.
- **Compromís:** realitzem la nostra funció compromesos amb la missió de l'entitat. La responsabilitat vers les persones ateses i el compromís amb la nostra labor, són dos trets característics de l'equip professional.
- **Igualtat:** defensem la igualtat d'oportunitats i drets, tant pel que fa als treballadors de l'entitat com a les persones assistides. En aquest sentit, la Fundació estableix mesures per garantir la igualtat jurídica, de gènere i d'accés als serveis, entre altres.
- **Innovació:** busquem crear nous serveis, projectes o activitats que permetin donar resposta a les necessitats de les persones amb diagnòstic en salut mental. Així mateix, incorporem la innovació en els serveis ja existents, a través de la formació, la reflexió i l'elaboració de propostes continuades.
- **Transparència:** donem a conèixer regularment els comptes, patrimoni i administració general de l'entitat als òrgans pertinents (Protectorat, Administració, Fiscalia, etc.) i els fem públics en els mitjans disponibles, per tal que la societat pugui tenir plenes garanties de la tasca duta a terme.

3. OBJECTIUS

Amb l'elaboració del present Codi Ètic es pretén disposar d'un **document de referència** per a tots els membres de l'entitat, capaç d'orientar les **pràctiques** quotidianes i de garantir el compliment d'uns **principis bàsics** en diferents nivells. Els objectius, per tant, del codi ètic són:

- 1 **Afavorir l'aplicació de la perspectiva ètica en el funcionament de l'entitat, tan a nivell extern com intern**
- 2 **Establir uns principis que orientin la tasca professional i, en especial, la resolució de dilemes ètics**
- 3 **Obtenir el compromís, per part de tots els membres de l'entitat, del compliment d'unes pautes de conducta bàsiques**
- 4 **Fixar un model de conducta propi de l'entitat, que també serveixi com a referent per a altres entitats o particulars**

4. METODOLOGIA

L'elaboració d'aquest codi ètic s'inscriu en el **Projecte Ètica-ment** de la Fundació, iniciat l'any 2023 amb el suport del Departament de Drets Socials de la Generalitat. Aquest projecte té per fi impulsar la **reflexió ètica** en el si de l'entitat, a través de l'elaboració del actual codi, la definició d'un nou protocol d'actuació davant dilemes ètics i la creació d'un Espai de Reflexió Ètica en la institució.

Per tal d'elaborar el present document, la persona responsable del projecte ha seguit la següent metodologia de treball:

- **Recerca bibliogràfica** sobre el paper de l'ètica als Serveis Socials i, en especial: sobre la seva presència en l'actualitat i sobre la forma que tenen els treballadors socials d'afrontar problemàtiques ètiques.
- Revisió del darrer **Estudi de satisfacció sobre persones assistides i entitats** (2022-23) de la Fundació Via-Guasp, on s'observa la necessitat de seguir treballant el respecte a la voluntat, en

el marc del nou paradigma d'atenció a les persones amb discapacitat.

- Consulta de codis ètics, guies i altres **documents de referència** elaborats per entitats del tercer sector.
- Elaboració d'un primer esborrany, a partir de la informació obtinguda, dels valors i la realitat particular de la entitat.
- Recollida d'esmenes i comentaris al document fets per membres de l'equip tècnic i del Patronat de Fundació.
- Redacció i aprovació del **document definitiu**.

Tota aquesta tasca s'ha dut a terme seguint els **indicadors de procés i resultat** definits prèviament, així com les recomanacions d'ens referents al sector, tals com la Fundació Avedis-Donavedian, encarregada de definir els indicadors de qualitat per a entitats de suport. En el text "Avaluació externa de la qualitat - Entitats tutelars" la disposició d'un codi ètic i la garantia del seu compliment apareixen, precisament, com a **indicador de qualitat** de les fundacions tutelars, ara **entitats de suport**.

També cal fer especial menció al **Comitè d'Ètica dels Serveis Socials** de Catalunya, que posa a disposició de totes les entitats models, guies i recomanacions bibliogràfiques. Els Documents de reflexió del Comitè, i en especial el text “Sobre l'exercici de la capacitat jurídica de les persones amb discapacitat: canvis legals i reptes pendants”, ha estat de gran utilitat per al desenvolupament del projecte.

Les publicacions de Begoña Román i, molt especialment, el seu llibre “Ètica dels Serveis Socials” han servit d'inspiració i han guiat l'elaboració del Codi Ètic, sobretot pel que fa a la seva basant teòrica: classificació conceptual, definició de principis d'ètica aplicada i espais de reflexió, etc. Seguint la metàfora utilitzada per Román, esperem que els principis exposats a continuació serveixin de **brúixola**: que guïin *a priori* les actuacions i serveixen *a posteriori* per valorar el grau de desviació.

5. PRINCIPIS I COMPROMISOS

PRINCIPIS	COMPROMISOS ADOPTATS	
	En l'atenció	En la gestió
Dignitat de tota persona	- Posar a les persones en el centre de tota intervenció - Tractar de forma respectuosa a les persones ateses, considerant-les sempre <i>fins en si mateixos</i> i no mitjans per assolir objectius professionals - Tractar de forma respectuosa a familiars, professionals i altres agents comunitaris - Defensar als usuaris i usuàries del servei, de forma proactiva, denunciant aquelles situacions de vulneració, discriminació o tracte vexatori - Respectar la seva voluntat, preferències i principis, en tots els àmbits possibles - En cas que el respecte a la seva voluntat entri en conflicte amb un altre principi bàsic, aplicar el protocol d'actuació davant dilemes ètics i, en cas necessari, fer la consulta a l'Espai de Reflexió Ètica (ERE)	- Tractar de forma respectuosa a l'equip professional, incloent en aquest terme tan a treballadors/es com voluntaris/es - Defensar a l'equip davant les ingerències, faltes de respecte o vexacions de tercers - Disposar de tots els mitjans necessaris per a què l'equip professional pugui treballar respectant la dignitat d'usuaris/es (organització, temps, recursos...) - Respectar els valors de professionals, sempre i quan no entrin en conflicte amb els principis d'atenció o amb el funcionament general de l'entitat. En cas necessari, fer la consulta a l'Espai de Reflexió Ètica (ERE) - Definir una posició respecte l'objecció de consciència en l'àmbit d'actuació de l'entitat, a partir de l'ERE

	En l'atenció	En la gestió
Justícia / igualtat	- Tractar de forma equitativa a les persones ateses, seguint sempre criteris professionals i no personals en l'atenció - Fer difusió a les persones assistides dels seus drets i deures com a usuaris/es de l'entitat - Conèixer i actuar d'acord a aquests drets, així com als principis bàsics recollits en la Declaració Universal dels Drets Humans i en la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat - Defensar aquests drets davant altres organismes, professionals i particulars - Executar les mesures de suport d'acord a la sentència o document equivalent i al mapa de suport definit amb la persona. Si la urgència de la situació no ho permet, comunicar-ho a Direcció, que haurà de valorar la seva idoneïtat, fent les consultes necessàries i comunicant-ho a l'òrgan corresponent.	- Fer difusió dels drets i deures de les persones assistides per l'entitat en l'equip professional - Promoure el coneixement dels documents de referència sobre els drets de les persones amb discapacitat (DDHH, CIDPD) i sobre la legislació vinculada - Promoure la igualtat de tracte i oportunitats en l'equip, per tal que cap condició (càrrec, gènere, origen, creences, etc.) suposi un obstacle en el desenvolupament professional - Establir mesures de discriminació positiva per garantir aquesta igualtat.
No maleficència	- Evitar qualsevol intervenció social que generi un dany previsible en la persona atesa, incloent danys materials però també personals o socials: exclusió, discriminació, humiliació, etc. - En cas de danys inevitables, optar pel curs d'acció que generi menys mal, tenint en consideració els valors de la persona. En cas necessari, fer la consulta a l'ERE.	- Intervenir en cas de detectar situacions de mala praxis o damnificació vers persones ateses o sobre algun membre de l'equip - Establir, compartir i actualitzar protocols per fer front a determinades situacions d'abús - Promoure unes condicions i un entorn laboral adequat en l'equip professional

	En l'atenció	En la gestió
Autonomia	- Promoure l'autonomia de les persones usuàries en tots els àmbits possibles i en el major grau possible - Fer coparticipants a les persones en la presa de decisions, a través de mecanismes com els plans de suports, les entrevistes individuals o els acords entre fundació-usuari - Evitar actituds paternalistes o assistencialistes que, amb bona intenció, impedeixen el desenvolupament de capacitats de decisió/acció - Incorporar la gestió de riscos en la tasca professional, entenent que no pot haver autonomia sense assumpció de riscos i atenent-se al principi, segons el qual: <i>a major risc, major competència exigible</i>. En cas de conflicte entre valors (p.e. llibertat/seguretat) aplicar el protocol d'actuació davant dilemes ètics i, en cas necessari, fer la consulta a l'ERE - Transmetre confiança en les capacitats de les persones assistides, davant la imatge estigmatitzant sobre les persones amb diagnòstic, que minva la seva autoestima, confiança i competència	- Formar a l'equip sobre el nou paradigma d'atenció a la discapacitat, noves metodologies i instruments d'intervenció que posen en el centre a la persona i la seva autonomia - Dotar dels recursos necessaris per a què l'equip tècnic pugui treballar respectant la voluntat i promovent l'autonomia d'usuaris/es - Impulsar espais de cooperació entre professionals que permetin compartir coneixements, inquietuds i tasques de forma autònoma, millorant les capacitats de l'equip - Promoure la participació de professionals, considerant el seu punt de vista a l'hora de prendre decisions, tant internes (Servei) com externes (usuaris) - Actuar d'acord amb els valors i principis de l'entitat, defugint de les pressions d'altres institucions, societat civil o particulars - Prioritzar el bé comú de la institució davant els interessos particulars

	En l'atenció	En la gestió
Responsabilitat	- Actuar amb precaució i cautela, tenint en compte els efectes negatius que certes decisions poden tenir en la vida de les persones i la vulnerabilitat del col·lectiu atès - Definir i assumir les responsabilitats com a professional, així com les de la pròpia persona, corresponsabilitzant-la, en el moment d'atendre-la i acordar un pla de treball - Proposar cursos d'acció realistes, assumibles en un període de temps raonable, per evitar frustracions i conflictes futurs - Fer seguiment i avaluar l'impacte de les accions dutes a terme, amb la finalitat d'introduir canvis per assolir els objectius, millorar les intervencions i evitar la repetició d'errors - Fer un ús adequat dels recursos que posa a disposició l'entitat	- Promoure la professionalitat de l'equip a través de la formació continuada, la difusió de bones pràctiques, l'acompanyament i supervisió de la tasca professional - Comunicar les responsabilitats que cada àrea i professional ha d'assumir en el seu lloc de treball - Avaluar el funcionament de l'entitat de forma periòdica, seguint els indicadors de qualitat per a fundacions i establint totes aquelles mesures que permetin millorar els serveis - Vetllar per al manteniment de les activitats programades per no abandonar projectes ni persones al mig de la intervenció - Realitzar una gestió adequada dels recursos de l'entitat, seguint els criteris d'eficiència i sostenibilitat (institucional però també social i mediambiental) - Actuar d'acord amb la missió, visió i valors de la Fundació, així com amb els compromisos i pactes presos en els òrgans de govern

	En l'atenció	En la gestió
Transparència	- Rendir comptes, sempre que es requereixi, a direcció, òrgan de govern o administracions competents respecte la tasca professional, la justificació de les decisions preses i els resultats obtinguts - Comunicar tota informació rellevant a Direcció, no ocultant dades per interessos particulars - Actuar amb transparència amb les persones assistides, exposant la gestió realitzada per l'entitat, inclosa la gestió econòmica i patrimonial, sense necessitat de petició expressa per part de l'usuari/a - No oferir informació a tercers o oferir només la informació necessària, sempre i quan la petició estigui justificada.	- Comunicar a l'equip aquella informació rellevant per al desenvolupament de la seva tasca, així com els canvis que els puguin afectar - Formar a l'equip en matèria de confidencialitat i protecció de dades i supervisar el seu compliment a través d'auditories externes - Realitzar auditories o balanços que valorin el grau de transparència en l'entitat - Fer pública la missió, organització, activitats, resultats, auditories, documents de referència (entre ells el Codi Ètic) i qualsevol altra informació rellevant a través dels mitjans de difusió de l'entitat - Dur a terme la gestió de l'entitat amb transparència, sense ocultar informació per interessos o motivacions personals
COMPROMISOS GENERALS	- Complir amb els principis i compromisos inclosos en el present Codi Ètic - Comunicar a l'òrgan de control (ERE) qualsevol infracció del mateix - Traslladar a l'ERE les situacions on els principis senyalats entrin en conflicte, per tal que emeti una recomanació sobre els diferents cursos d'acció - Fer servir aquest document com a guia per a la tasca professional i, en especial, en l'abordatge de problemàtiques ètiques - Participar en totes aquelles accions que promoguin el compliment dels citats principis i la seva avaluació	

6. ÒRGAN DE CONTROL

L'òrgan de control i seguiment del Codi Ètic serà l'**Espai de Reflexió Ètica** (ERE), creat en el marc del projecte Ètica-ment. Segons el reglament proposat pel Comitè de Bioètica de Catalunya, un ERE és “un **espai de caràcter consultiu, interdisciplinari i plural**, amb la finalitat de ser un espai per a l'anàlisi, la formació i l'assessorament sobre qüestions ètiques [...] per tal de contribuir a millorar la qualitat assistencial”. Entre les seves funcions trobaríem:

- El foment de la formació ètica
- L'assessorament en les polítiques de l'entitat
- La revisió i creació de protocols
- L'assessoria deliberativa en dilemes ètics, elaborant informes i recomanacions
- Elaborar, revisar i aprovar el reglament de règim intern

Convé senyalar que no és competència de l'ERE prendre decisions vinculants ni assumir les responsabilitats de qui ha demanat l'assessorament. Tampoc és funció seva proposar i/o executar sancions. En cas d'**infracció** del Codi per part d'algun membre de l'entitat, l'ERE ha de tenir constància, esclarir el succeït, comunicar-ho a Direcció i emetre, a petició d'aquest òrgan, un informe de la dimensió de la infracció, implicacions, etc. Però és **Direcció**, i en cas necessari el **Patronat** de la Fundació, qui ha de prendre les **sancions** o mesures que consideri oportunes.

Més enllà de l'anterior, les **funcions** de l'ERE en relació al Codi Ètic són:

- Revisar el document a la llum dels canvis, dilemes, reflexions que puguin sorgir en aquest Espai

- Recollir les aportacions de l'equip en relació al present document de referència
- Presentar les propostes de modificació a Direcció/Patronat
- Resoldre els dubtes que puguin sorgir en relació a la seva interpretació
- Realitzar les formacions necessàries a l'equip per assegurar el seu coneixement i aplicació
- Avaluar l'impacte del codi i de les formacions en el desenvolupament de la tasca professional
- Qualsevol altra acció que promogui el compliment dels principis i compromisos recollits en aquest Codi, dins les funcions pròpies de l'ERE

7. PER AMPLIAR EL CODI ÈTIC

Amb l'objectiu de dotar de més recursos a professionals per afrontar les situacions complexes que es presenten en l'àmbit dels serveis socials, així com per aquelles persones interessades en ampliar el seu coneixement sobre ètica aplicada, es presenten a continuació alguns materials consultats i que poden ser de gran utilitat:

ARTICLES

- Ballester, A., Uriz, M. y Viscarret, J. (2011). Cómo resuelven dilemas éticos los trabajadores sociales en España. *Portularia*; 11(2): 47-59.
https://rabida.uhu.es/dspace/bitstream/handle/10272/5486/Como_resuelven_dilemas_eticos_los_trabajadores_sociales.pdf?sequence=2
- Ballester, A., Idareta, F., Uriz, M., Viscarret, J. y Díez, G., (2014). Cómo afrontar los dilemas éticos en la práctica profesional del trabajo social. En E. Pastor (Ed.) *Las prácticas curriculares en el Grado de Trabajo Social* (pp. 231-252). Universitas
https://www.cgtrabajosocial.es/app/webroot/files/castellon/files/Como_afrontar_algunos_dilemas_eticos_en.pdf

- Ramos-Montes, J. (2019). La planificación de decisiones anticipadas en salud mental i addiccions. *Bioètica & debat*; 25(86): 10-15.
<https://www.iborjabioetica.url.edu/ca/blog-de-bioetica-debat/la-planificacio-de-decisiones-anticipades-en-salut-mental-i-addiccions>
- Roman, B. (2013). La importància de l'Ètica en els Serveis Socials. *Bioètica & debat*; 19(69): 3-6.
<https://www.iborjabioetica.url.edu/ca/blog-de-bioetica-debat/la-importancia-de-letica-en-els-serveis-socials>
- Vilar, J. (2021). Alguns criteris per construir la cultura ètica de les organitzacions. *Educació social. Revista d'intervenció socioeducativa*; 77: 7-11.
<https://raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/390350>

WEB

<https://www.campusarnau.org/bibliotecadecasos/>

Biblioteca de casos: iniciativa del Comitè d'Ètica de SS, juntament amb la Fundació Campus Arnau d'Escala, que recull casos tractats en els diferents Espais de Reflexió Ètica dels Serveis Socials (ERESS) de Catalunya.

GUIES

- Comitè d'Ètica dels Serveis Socials de Catalunya (2011). *Criterios para la constitución de los espacios de reflexión ética en servicios de intervención social*.
https://dixit.gencat.cat/web/.content/home/04recursos/02publicacions/02publicacions_de_bsf/11serveis_socials/criteris_constitucio_espais_reflexio_etica/criteris_constitucio_espais_reflexio_etica_cast.pdf
- Comitè d'Ètica dels Serveis Socials de Catalunya (2017). *El respecte a la voluntat de la persona amb trastorn mental i/o addicció: document de voluntats anticipades i planificació de decisions anticipades*.
https://canalsalut.gencat.cat/web/.content/Sistema_de_salut/CBC/recursos/documentos_tematica/respecte_voluntat_persona_mental.pdf
- Comitè d'Ètica dels Serveis Socials de Catalunya (2022). *Sobre l'exercici de la capacitat jurídica de les persones amb discapacitat*.
https://dixit.gencat.cat/web/.content/home/04recursos/02publicacions/02publicacions_de_bsf/03_discapacitat_i_salut_mental/exercici_capacitat_juridica_persones_discapacitat_canvis_legals_reptes_pendants/exercici_capacitat_juridica_persones_discapacitat_canvis_legals_reptes_pendants.pdf

LLIBRES

A continuació es mencionen alguns llibres de referència en l'ètica aplicada, que es troben a disposició de l'entitat i poden ser consultats per professionals en qualsevol moment:

- Busquets, E. (2019). *Ética del cuidado en ciencias de la salud*. Herder Editorial.
- Canimas, J. (2015). *Com resoldre problemàtiques ètiques?* Editorial UOC.
- Ramos, J. (2018). *Ética y salud mental*. Herder Editorial.
- Román, B. (2016). *Ética de los Servicios Sociales*. Herder Editorial.

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Drets Socials**